

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan osakeyhtiölakia muutettavaksi siten, että haaste ja muu tiedoksianto voitaisiin antaa pätevästi tiedoksi silloinkin, kun yhtiöllä ei ole hallituksen jäseniä, toimitusjohtajaa tai muuta henkilöä, jolla on yksin tai yhdessä toisen kanssa oikeus kirjoittaa toiminimi. Ehdotuksen mukaan haasteen tiedoksiantamisessa noudatettaisiin tällöin oi-

keudenkäymiskaaren sijaistiedoksiantoa koskevia säännöksiä. Sijaistiedoksiantoa olisi mahdollista käyttää annettaessa yhtiölle tiedoksi myös muita tiedoksiantoja.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan haaste katsotaan yhtiölle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa toiminimi. Osakeyhtiölain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 10/1983 vp) perustelujen mukaan viimeksi mainittuja ovat, paitsi osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:ssä tarkoitetut yhtiön toiminimenkirjoittajat, myös prokuralaissa (130/79) tarkoitetut prokuristit.

Osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:n mukaan yhtiön hallitus edustaa yhtiötä. Yhtiön velvollisuutena on huolehtia siitä, että sillä on aina hallitus, joka on kelpoinen edustamaan yhtiötä. Samoin yhtiöllä on velvollisuus huolehtia siitä, että yhtiössä on aina joku, joka voi ottaa vastaan yhtiölle annettavan haasteen tai muun tiedoksiannon. Nämä yhtiön velvollisuudet ilmenevät muun muassa osakeyhtiölain pakoselvitystilaa koskevista säännöksistä.

Osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n mukaan hallituksen jäsen voi erota toimestaan ennen toimikauden päättymistä. Hänen ei tarvitse saada eroamiselleen yhtiökokouksen tai muun hänet nimittäneen tahon hyväksyntää, vaan ilmoitus hänet asettaneelle taholle on riittävä.

Kaupparekisterilain 14 §:n mukaan yhtiö on velvollinen tekemään viivytyksettä ilmoituksen kaupparekisteriin, jos asiantilassa, josta on tehty merkintä kaupparekisteriin, tapahtuu muutos. Kaupparekisterilain 16 §:n 2 momentin mukaan muun muassa osakeyhtiön hallituksen jäsen, joka on eronnut hallituksesta, saa myös itse tehdä eroilmoituksensa rekisteriin. Sama koskee toiminimenkirjoittajaa ja prokuristia.

Osakeyhtiölaissa on otettu huomioon tilanne, jolloin koko osakeyhtiön hallitus on eronnut. Osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tuomioistuimella voi hakemuksesta määrätä yhtiön selvitystilaan, mikäli yhtiöllä ei ole kaupparekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta taikka osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen edellyttämää toimitusjohtajaa. Hakemuksen tuomioistuimelle voi tehdä rekisteriviranomainen, hallitus, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, osakkeenomistaja sekä myös velkoja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua siitä, että yhtiöllä on toimikelpoinen hallitus tai toimitusjohtaja.

Yhtiöltä voi puuttua hallitus esimerkiksi silloin, kun yhtiön koko osakekanta on vaihtanut omistajaa ja vanhat osakkeenomistajat ovat eronneet yhtiön hallituksesta eivätkä uudet omistajat ole vielä ennättäneet joko valita uutta hallitusta tai ilmoittaa sitä kaupparekis-

teriin. Tilanne voi väliaikaisesti olla tällainen ilman, että siinä olisi epärehellisiä aikomuksia ja ilman, että toiminnalla aiheutettaisiin välitöntä haittaa ulkopuolisille.

Toisaalta viime aikoina huonon taloudellisen tilan vallitessa on käytännössä ilmennyt tapauksia, joissa tarkoituksena selvästi on ollut pyrkiä välttämään tiedoksiantoja. Mikäli yhtiön koko hallitus on eronnut eikä yhtiöllä myöskään ole toimitusjohtajaa tai toiminimenkirjoittajaa, ei yhtiölle tulevaa haastetta saada yhtiölle toimitetuksi normaalilla tavalla eli antamalla se tiedoksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:ssä tarkoitetuille tahoille. Yhtiö voi tästä huolimatta jatkaa toimintaansa ja hankkia esimerkiksi tavaraa velaksi. Tavarantoimittajat eivät välttämättä ole lainkaan tietoisia omistujärjestelyistä eivätkä siitä, että yhtiö toimii ilman vastuunalaista toimielintä.

Myös muiden asiakirjojen kuin haasteiden tiedoksianto voi tällaisissa tilanteissa olla mahdotonta. Todisteellista tiedoksiantoa edellytetään muun muassa silloin, kun halutaan saada myyty esine takaisin omistuksenpidätys ehdon nojalla. Samoin velan irtisanominen edellyttää, että siitä saadaan tieto velalliselle. Myös pantin irtisanominen ja realisoiminen edellyttävät tiedoksiantoa. Kauppakaaren 10 luvun 2 §:n (687/1988) mukaan pantinhaltija saa myydä pantin ja ottaa saatavansa kauppahinnasta, jos muun muassa pantin omistajalle on saatavan erääntymisen jälkeen ilmoitettu pantin myymisestä eikä maksua saada. Pantin realisointi edellyttää siis ilmoitusta velalliselle ja tällaisen ilmoituksen tekeminen on mahdotonta, mikäli ei löydy toiminimen kirjoittamiseen oikeutettua henkilöä. Vielä esimerkkinä todisteellista tiedoksiantoa edellyttävästä tilanteesta mainittakoon asunto-osakeyhtiölain (809/91) 82 §:n säännökset huoneiston haltuunotosta. Pykälän mukaan asunto-osakeyhtiön on annettava osakkeenomistajalle, eli nyt kyseessä olevassa tapauksessa osakeyhtiölle, kirjallinen varoitus todistettavasti. Vastaavasti asunto-osakeyhtiön on 83 §:n mukaan annettava tieto yhtiökokouksen päätöksestä osakkeenomistajalle määräjän kuluessa.

Juuri tällaisissa tilanteissa, joissa esimerkiksi velkojalla jo on oikeussuojakeino, mutta keinoon käyttäminen edellyttää velallisen tavoittamista, on yhtiön hakeminen pakkoselvitystilaan tilanteeseen nähden liian hidas ja kallis, koska se edellyttää julkista paikalletulopäivää. Pakkoselvitystilaan hakeminen ei sovellu sil-

loin, kun yhtiötä kohtaan osoitettu toimenpide on luonteeltaan sellainen, että hakijan kannalta on perusteltua vaatia nopeaa menettelyä tai muutoin toimenpide menettää merkityksensä. Lisäksi jos selvitysmiehen asettamisesta valitetaan, saattaa yhtiö olla vailta toimikelpoista toimielintä hyvin pitkään.

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä säädetään sijaistiedoksiannosta silloin, kun haastettavalla on asuinpaikka Suomessa ja hänen voidaan olettaa piileskelevän. Jos haastettava harjoittaa liikettä, haaste voidaan säännöksen mukaan antaa tiedoksi sille, joka hänen poissaollessaan hoitaa sitä, taikka jollei häntä tavata, maalla nimismiehelle tai paikalliselle muulle poliisimiehelle ja kaupungissa poliisilaitoksen kansliaan tai asianomaisen poliisiaseaman toimipaikkaan. Tämän lisäksi haastemiehen on pykälän 2 momentin mukaan lähetettävä postin välityksellä ilmoitus vastaajalle hänen osoitteellaan.

Käytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, voidaanko kyseistä oikeudenkäymiskaaren pykälää soveltaa myös osakeyhtiöön ja miten saadaan haasteet toimitetuksi yhtiölle, jolla ei ole kaupparekisteriin merkittyä hallitusta, toimitusjohtajaa tai muuta toiminimenkirjoittajaa.

2. Ehdotetut muutokset

Kuten edellä on esitetty, yhtiön eri intressitahoilla tulee olla kaikissa tilanteissa mahdollisuus saada tiedoksiannot toimitetuksi pätevästi yhtiölle. Yhtiöllä tai sen puolesta toimineilla ei saa olla mahdollisuutta välttää tai kohtuuttomasti viivyttää yhtiöön kohdistuvia oikeudellisia toimenpiteitä laiminlyömällä osakeyhtiölain yhtiölle asettamia velvollisuuksia.

Tämän vuoksi ehdotetaan täydennettäväksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n 1 momenttia kahdella tavalla. Ensinnäkin momenttia ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se koskee haasteen tiedoksiannon lisäksi myös muita tiedoksiantoja. Vastaavalla tavalla säädetään jo esimerkiksi yhdistyslain (503/89) 36 §:n 5 momentissa, joka koskee haasteen tiedoksiantoa.

Epäselvyyksien poistamiseksi momenttia ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi siten, että milloin yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä hallituksen jäsentä, toimitusjohtajaa eikä muuta henkilöä, jolla on oikeus kirjoittaa yhtiön toiminimi yksin tai yhdessä toisen kanssa, haasteen ja muun tiedoksiannon antamisessa

yhtiölle on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä säädetään.

Osakeyhtiö on kaupparekisterilain 14 §:n mukaan velvollinen viivytyksettä ilmoittamaan kaupparekisteriin yhtiön asiantilassa tapahtuneet muutokset kuten uudet hallituksen jäsenet ja osoitteen muutos. Milloin yhtiö ei täytä sille osakeyhtiölaissa asetettua velvollisuutta valita hallitus tai kaupparekisterilaissa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa muutoksesta, voidaan yhtiön katsoa piileskelevän oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tällöin haasteen tai tiedoksiannon antaminen voidaan pätevästi suorittaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Kuten edellä on selostettu, saattaa yhtiöltä tilapäisesti puuttua hallitus aivan ymmärrettävästäkin syystä. Vaikka tällaisessa tilanteessa jokin tiedoksianto annettaisiinkin yhtiölle tiedoksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:n mukaisesti, ei siitä kuitenkaan voida katsoa aiheutuvan haittaa yhtiölle, jonka tarkoituksena ei ole toimia epärehellisesti. Yhtiön kaupparekisteriin ilmoittamaan osoitteeseen on joka tapauksessa lähetettävä ilmoitus sijaistiedoksiannosta, mikä turvaa sen, että yhtiö saa tiedon haasteesta tai muusta tiedoksiannosta ja pystyy näin ollen ryhtymään tarpeellisiin toimiin.

Sillä, että kaupparekisteriin on merkitty tekaistu tai vanhentunut osoite, ei ole merkitystä vilpittömässä mielessä olevan tiedonantajan kannalta. Kaupparekisterilain 26 §:n mukaan katsotaan rekisteriin merkittyjen ja asianmukaisesti kuulutettujen asioiden tulleen kolmannen henkilön tietoon, jollei asianhaaroista käy selville, ettei hän ole sitä tiennyt eikä ole ollut velvollinen tietämään. Tällöin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus lähettää ilmoitus tiedoksiannosta täyttyy, kun ilmoitus on lähetetty kaupparekisteriin merkittyyn osoitteeseen, jollei esimerkiksi yhtiö ole muulla tavoin ilmoittanut osoitteen muutoksesta kyseiselle taholle. Yhtiö kantaa itse vastuun siitä, että sen kaupparekisteriin ilmoittamat tiedot ovat oikeat.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotuksesta ei aiheudu yhtiöille lisävelvoitteita. Myöskään julkiselle taloudelle ei muutoksesta aiheudu lisäkustannuksia. Oikeussuoja-

keinojen tehostaminen parantaa yhtiöiden eri intressitahojen kuten sopimuskumppaneiden asemaa ja sillä on siten koko yritystoimintaa tervehdyttävä vaikutus.

4. Asian valmistelu

Oikeusministeriön asettama osakeyhtiölakitoimikunta 1990 luovutti mietintönsä (komiteamietintö 1992:32) marraskuussa 1992. Mietinnössään toimikunta esitti muutoksia muun muassa yhtiön eri intressitahojen suojan parantamiseksi. Yksi näistä ehdotuksista liittyi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n täydentämiseen. Osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen valmistelu on vireillä oikeusministeriössä. Nyt ehdotetun muutoksen on kuitenkin katsottu olevan niin kiireellinen, ettei se voi odottaa osakeyhtiölain muiden muutosten valmistelua.

Esitys on valmisteltu virkatyönä ja luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunto Kaupparekisteriltä, Suomen Nimismiesyhdistykseltä, Suomen Kaupunginvoutien yhdistykseltä, Käräjäoikeustuomarit ry:ltä, Suomen Haastemiehet ry:ltä, Keskuskaupparimarkkinoilta, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Suomen Perimistöimistöjen liitto ry:ltä, Suomen Yrittäjien Keskusliitto ry:ltä ja Teollisuuden ja Työntantajain keskusliitolta. Kaikki asiasta lausuneet ovat kannattaneet esitystä ja pitäneet sen nopeaa toteuttamista tarpeellisena.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta annetulla lailla (1056/1991) muutetaan muun muassa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ää. Muista muutoksista johtuen pykäläjärjestys muuttuu niin, että nykyisestä 11 §:stä tulee 7 §. Sisällöllisesti pykälä muuttuu niin, että mikäli henkilön voidaan ilmenneiden seikkojen perusteella olettaa välttelevän tiedoksiannosta, voidaan sijaistiedoksianto toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisille.

Edellä mainittu oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta annettu laki tulee voimaan ali-oikeusuudistukseen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen (1417/92), jonka mukaan muun muassa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun muutokset tulevat voimaan vasta 1 päi-

vänä joulukuuta 1993. Koska nyt ehdotettu osakeyhtiölain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista, viitataan nyt ehdotetussa muutoksessa voimassa olevan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ään. Alioikeusuudistuksen voimaantumoon liittyvistä siirtymäsäännöksistä on tarkoitus säätää erikseen. Niiden mukaan jos esimerkiksi laissa on viitattu säännökseen tai sillä muutoin tarkoitetaan säännöstä, jonka korvaa alioikeusuudistukseen liittyvien lakien voimaantumosta annettussa laissa mainittuihin lakeihin sisältyvä säännös, on viitatus säännöksen asemasta sovellettava tuota uutta säännöstä. Tällöin osakeyhtiölain viittaus oikeudenkäymiskaaren 11

luvun 11 §:ään tarkoittaa alioikeusuudistuksen tultua voimaan 11 luvun 7 §:ää. Viittaus uuteen oikeudenkäymiskaaren lainkohtaan korjataan myöhemmin, kun osakeyhtiölain laajemmat muutokset tehdään.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 16 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä elokuuta 1983 annetussa laissa (687/83), seuraavasti:

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

2 §

Haaste ja muu tiedoksianto katsotaan yhtiölle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa toiminimi. Jollei yhtiöllä ole kaupparekisteriin merkittyä hallituksen jäsentä,

toimitusjohtajaa tai muuta, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa yhtiön toiminimi, tiedoksiantamisessa yhtiölle on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

Laki**osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 16 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä elokuuta 1983 annetussa laissa (687/83), seuraavasti:

16 luku

Erinäisiä säännöksiä*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

Haaste katsotaan yhtiölle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa toiminimi.

2 §

Haaste ja muu tiedoksianto katsotaan yhtiölle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa toiminimi. *Jollei yhtiöllä ole kaupparekisteriin merkittyä hallituksen jäsentä, toimitusjohtajaa tai muuta, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa yhtiön toiminimi, tiedoksiantamisessa yhtiölle on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ssä säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 19 _____

